

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 106/18

KLAGER: Bufetat, avdeling Sudmannske
PUBLIKASJON: Bergens Tidende
PUBLISERINGSDATO: 07.03.2018 og 17.03.2018
STOFFOMRÅDE: Barnevern
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Opplysningskontroll og kildebredde, saklighet og omtanke, samtidig imøtegåelse, redigering av kommentarfelt
REGISTRERT: 24.04.2018
BEHANDLET I PFU: 31.10.2018
BEHANDLINGSTID: 187 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Bergens Tidende (BT) publiserte **onsdag 7. mars 2018** en artikkel på nett med tittelen «**Fikk sønnene tilbake etter åtte måneder**».

I ingressens stod det:

«35-åringen mistet omsorgen for barna etter et opphold på Bergen barn- og familiesenter avd. Sudmannske. Nå får institusjonen kritikk i to ferske dommer.»

Brødteksten åpnet slik:

«- Ungene merker jo når du er redd. Jeg gikk rundt med angst hele tiden. Det ble vanskelig å være en god mor, sier kvinnen.

Hun sitter i leiligheten hun leier i en kommune utenfor Bergen.

Smårollingene tumler rundt på gulvet blant masse leker. (...)

- Jeg er utrolig glad for å ha dem hjemme igjen, sier 35-åringen.

I februar gjorde Bergen tingrett om på innstillingen fra barnevernstjenesten, som mente at hun ikke skulle ha omsorgen for sønnene.

Samtidig kritiserte retten Bergen barn- og familiesenter avd. Sudmannske, der småbarnsmoren bodde i flere måneder før hun mistet omsorgen.

Bare to uker tidligere fikk et annet foreldrepar tilbake barnet sitt ved dom i Bergen tingrett. Også de bodde på denne institusjonen i tiden før omsorgsovertakelsen.»

Videre opplyste BT at barna til den 35 år gamle moren begge ble født med abstinenser fordi moren gikk på Lar-medikamenter under svangerskapet. Barna og moren ble etter fødsel sendt til Sudmannske for å bli observert og få hjelp.

Moren ble sitert på følgende:

«- Jeg ble observert eller filmet hele døgnet. Om natten satt de utenfor døren min og lyttet til barnegråt. Alt ble lagt merke til. Hvis jeg var litt irritert i stemmen en dag, ble det til at jeg hadde kort lunte. Hvis jeg ba den eldste gutten min om å vente litt når han ville leke, var det også galt (...))»

Etter seks måneder på institusjonen konkluderte Sudmannske med at moren ikke hadde god nok omsorgsevne, og barna ble plassert i fosterhjem, skrev BT.

Deretter skrev avisen om det andre foreldreparet som mistet omsorgen etter opphold på Sudmannske:

**«Også den andre moren, som sammen med barnets far vant saken sin i Bergen tingrett, beskriver oppholdet som et fengsel.
- Vi ble behandlet som kriminelle. Når vi spiste middag sammen med sønnen vår, ble vi filmet og observert. Vi måtte også gi beskjed hver gang vi skulle en liten tur ut. Det var en utrolig stressende situasjon, sier 19-åringen.»**

Videre uttalte advokat Gro Hillestad Thune seg. Det stod:

«- Mange beskriver en ren kafkasituasjon. Først føler foreldrene seg tvunget inn på institusjonen. Så skal de overvåkes av ansatte som ser etter alt det gale de gjør. Det skumle med dette systemet er mangel på forsvarlig rettsvern og kvalitetssikring av vurderingene som gjøres, sier Thune.

Hun mener det er et stort paradoks at hjelpetilbudet ofte skaper angst og frykt hos foreldrene istedenfor trygghet og ro som små sårbare barn trenger.

- Å hjelpe og kontrollere samtidig er ikke mulig. Derfor ender ansatte opp i en håpløs dobbeltrolle. Hele sektoren lider under av at det ikke er gode nok ordninger for vurdering, beslutning og kontroll, sier advokaten.»

Etter dette ble Anne Kleiven, enhetsleder i Bufetat, sitert på at det er familier der barnevernstjenesten er alvorlig bekymret for barnets omsorg, som får plass på institusjoner som Sudmannske.

Det stod:

«Kleiven kjenner ikke igjen beskrivelsene av overvåking.

- Hvis vi skal bistå i utviklingen av foreldreferdigheter må vi blant annet observere. Vår klare intensjon er å hjelpe, sier enhetslederen i Region vest senter for foreldre og barn.

- Hvordan reagerer du på at retten skriver at 'barnevernets tiltak synes å ha svekket foreldrenes omsorgsevner'?

- Det er en sterk uttalelse. Jeg ser det ikke på den måten, sier Kleiven.»

Artikkelen hadde en faktaboks om barne- og familiesentre. Den gikk slik:

«FAKTA: SENTRE FOR FORELDRE OG BARN

* Et frivillig hjelpetiltak for gravide, enslige foreldre og par med barn.

* Utgangspunktet er bekymring for barnets omsorgssituasjon.

(...)

* Det er barneverntjensten i den aktuelle kommunen som søker om oppholdet.

* Bufetat er ansvarlig for driften av sentrene.»

Flere personer deltok i kommentarfeltet nederst i artikkelen. Blant annet ble denne kommentaren publisert:

«Rita Rytter: Anbefaler ikke sudmanske til noen. De hjelper ikke men finner på ting for å kritisere så mødrene skal miste barna sine. Stoler ikke på de folkene i det hele tatt.»

Lørdag 17. mars 2018 publiserte BT en ny artikkel i papiravisen. Tittelen var: **«Jordmor: - Angsten sitter i veggene»**

I ingressen stod det:

«Eva Nygaard er jordmor og har fire barn. Hun er usikker på om hun hadde taklet et opphold på Bergen barn- og familiesenter av. Sudmannske.»

Eva Nygaard var avbildet, og i bildeteksten skrev BT:

«KRITISK: Som jordmor har Eva Nygaard fulgt mødre til Bergen barn- og familiesenter avd. Sudmannske.»

Brødteksten åpnet slik:

«Hun hadde fulgt en mor som nylig hadde født til Sudmannske. Nå sto Eva Nygaard utenfor bygningen sammen med kvinnens advokat. Han spurte den erfarne jordmoren om hun trodde hun ville klart seg gjennom vurderingene på institusjonen.

- Jeg svarte at jeg ikke visste. Å være på en institusjon store deler av døgnet setter deg i en konstant alarmberedskap. Det er en veldig stor påkjenning, sier Nygård.»

BT oppsummerte videre det som stod i artikkelen fra 5. mars. Avisen skrev at to dommer fra tingretten ga Sudmannske **«krass kritikk»**.

BT skrev også at jordmoren kjente seg godt igjen i beskrivelsen som var blitt publisert i avisen:

«- På Sudmannske sitter angsten i veggene. Jeg opplever stedet som kaldt og klinisk (...))»

Videre stod det:

«BT har vært i kontakt med flere kvinner som fikk plass på Sudmannske kort tid etter at de hadde født barn. Alle forteller at de opplevde oppholdet som svært traumatisk»

Etter at Nygaard hadde uttalt seg ytterligere om hvorfor hun mener kvinner i barsel ikke burde få omsorgskompetanse utredet på institusjon, skrev BT:

BT har vært i kontakt med Barne-, Ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) om denne saken. Bufdir har gitt oppdraget om å drifte barne- og familiesentre. Ifølge assisterende direktør Kjetil A. Ostling gir sentrene også tilbud om hjemmebaserte tjenester.

(...)

- Opphold i et foreldre- og barnsenter er hensiktsmessig for noen familier.

Den kommunale barnevernstjenesten kan sette opp tiltak som ikke er et døgnbasert tilbud, skriver han i en epost.

(...)

Artikkelen ble også publisert på nett samme dag. Den var så å si lik som i papiravisen.

KLAGEN:

Klager er Bufetat, avdeling Sudmannske. Ifølge klager har BT brutt følgende punkter i Vær Varsom-plakaten:

- Punkt 3.2, om opplysningskontroll
- Punkt 4.1, om saklighet og omtanke
- Punkt 4.14, om samtidig imøtegåelse
- Punkt 4.17, om redigering av kommentarfelt

Klager skriver at flere av påstandene som ble publisert, aldri ble forelagt dem før publisering. Sudmannske begynner med å vise til følgende sitater i den første påklagede artikkelen:

« - Jeg ble observert eller filmet hele døgnet. Om natten satt de utenfor døren min og lyttet til barnegråt.»

«Også den andre moren (...) beskriver oppholdet som et fengsel.

- Vi ble behandlet som kriminelle. Når vi spiste middag sammen med sønnen vår, ble vi filmet og observert. Vi måtte også gi beskjed hver gang vi skulle en liten tur ut.»

Klager skriver:

«Dette er sterke påstander av faktisk art som BT skulle konfrontert oss med. Alle forstår at å bli overvåket hele døgnet vil være forferdelig, og at en utredning basert på at en mor 'ble observert og filmet hele døgnet' ikke bare vil gi misvisende resultater, men også er etisk uholdbar.»

Klager påpeker at BT stilte spørsmål om at mødrene følge seg overvåket, men mener dette er noe annet enn å bli overvåket hele døgnet, som de mener ikke ble forelagt.

At mødrene ble overvåket døgnet rundt er også faktisk feil, ifølge klager. Klager skriver:

«Ingen blir observert hele døgnet hos oss. Familiene har hele tiden mulighet til å trekke seg tilbake til boenhetene, og kan lukke døren når de måtte ønske det. De kan gå på tur, dra til handlesenteret i nærheten, ha besøk av familie og venner.

Filming skjer i korte sekvenser (3-10 minutter) og alltid etter avtale med familien. Det filmes kanskje 1-2 ganger i uken.»

Det stemmer heller ikke at ansatte har sittet utenfor mødrenes dør om nettene, forteller klager.

Klager opplyser videre:

«Bufetat ved Vibeke Samsonsens sendte tilsvaret til BT 12.03.2018 (som ble publisert 20.03.2018). Her valgte vi å ikke imøtegå og rette den gale påstanden om at en mor 'ble observert og filmet hele døgnet. Om natten satt de utenfor døren min og lyttet', fordi vi ikke kan delta i en offentlig debatt med sårbare personer som vi har hatt til utredning da de kan oppfatte dette som kritikk av dem.»

Slik klager ser det, ble det publisert sterke påstander av faktisk art som Sudmannske ikke fikk imøtegå også i sitatene fra advokat Gro Hillestad Thune. Klager viser til følgende:

«Advokat Gro Hillestad Thune mener det er skummelt at mange barn- og familiesentre mangler forsvarlig rettsvern og kvalitetssikring»

«Det skumle med dette systemet er mangel på forsvarlig rettsvern og kvalitetssikring av vurderingene som gjøres, sier Thune. (...) – Å hjelpe og kontrollere samtidig er ikke mulig. Derfor ender ansatte opp i en håpløs dobbeltrolle.»

Ifølge klager unnlot BT å fjerne en leserkommentar fra den første påklagede artikkelen som brøt med god presseskikk. Det er snakk om følgende kommentar:

«Rita Rytter: Anbefaler ikke sudmannske til noen. De hjelper ikke men finner på ting for å kritisere så mødrene skal miste barna sine. Stoler ikke på de folkene i det hele tatt.»

Deretter tar klager for seg den andre påklagede artikkelen. BT hadde ikke dekning for å skrive at Sudmannske har fått «krass kritikk» i to tingrettsdommer, mener klager, og skriver videre:

«Avisen har heller ikke besøkt Sudmannske for å undersøke om det er riktig at 'angsten sitter i veggene', og at stedet er 'kaldt og klinisk'.

Det er en stor ubalanse i artikkelen fordi Sudmannskes stemme mangler helt. En kommentar fra Sudmannske ville gitt artikkelen bedre balanse, ikke minst for leserne.»

BT manglet en helt sentral kilde, argumenterer klager.

Klager mener også at påstandene utløste retten til samtidig imøtegåelse,.

BT har ifølge klager i tillegg utelatt sentral opplysninger. Klager mener det burde kommet frem at familier blir utredet på Sudmannske fordi det allerede er bekymring for foreldrenes omsorgsevne, en bekymring som er så stor at omsorgsovertagelse må vurderes.

Barnets perspektiv mangler i artiklene, slik klager ser det. Sudmannske mener også at BT burde fått frem at det ikke er Sudmannskes vurdering alene som avgjør spørsmålet om omsorgsovertagelse.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Bergens Tidende opplyser at klager ved Anne Kleiven har fått muligheten til å svare i forkant av den første påklagede artikkelen, og at hun svarte på vegne av Sudmannske. BT skriver:

«Sentralt i klagen står følgende sitat:

'Jeg ble observert eller filmet hele døgnet. Om natten satt de utenfor døren min og lyttet til barnegråt.'

Her kan Bergens Tidende anklages for å være upresise, og vi hadde vært tjent med en formulering som var mer vanntett. Med hele døgnet mener vi ikke kontinuerlig og 24 timer i strekk, men at observasjonen *kan* finne sted til alle døgnets tider. Klager tolker formuleringen i verste mening, etter vårt syn.

I uttrykket ligger frykten for den uventet observasjonen, som jo er sentralt punkt i mødrenes negative opplevelser ved Sudmannske. Selv om BT skriver at de om natten satt utenfor rommet, betyr ikke dette nødvendigvis at de gjorde det hele natten.»

Klager har fått mulighet til å imøtegå påstanden om overvåking til alle døgnets tider gjennom følgende spørsmål, mener BT:

«Begge mødrene sier de følte seg overvåket og redde under oppholdet. Hva tenker du om dette?»

BT skriver:

«Mener Bufetat at BT fabrikerer en historie om kontinuerlig observasjon døgnet rundt? Det fremstår som åpenbart for alle med den minste kjennskap til barnevernstjenester - og omsorgsfunksjoner i sin alminnelighet - at dette både ville vært praktisk umulig og uetisk.»

BT viser også til følgende sitat, som klager reagerer på:

«Vi ble behandlet som kriminelle. Når vi spiste middag sammen med sønnen vår, ble vi filmet og observert. Vi måtte også gi beskjed hver gang vi skulle en liten tur ut.»

Slik klager ser det, er påstanden om å bli behandlet som kriminelle en verdivurdering; en mening som ikke krever samtidig imøtegåelse. Når det gjelder observasjonen, skriver BT at klager har fått imøtegå dette i og med at Bufetat er blitt konfrontert med at mødrene følte seg overvåket og redde.

Når det gjelder sitatene fra advokatene som uttaler seg i den første artikkelen, mener BT det kommer tydelig frem at disse uttaler seg på generelt grunnlag.

«De to fremsetter ingen beskyldninger direkte mot klager, men snakker generelt som fagpersoner med lang erfaring i barnevernsspørsmål», skriver BT.

Avisen påpeker at klager uansett ble forelagt at advokatene er kritisk til den typen familiesenter som Sudmannske er.

BT opplyser at de gjerne skulle unngått at leserkommentaren som klager reagerer på, ble publisert – «selv om 'å finne ting for å kritisere' ikke er ensbetydende med å lyve og jukse, slik klager mener».

BT skriver:

«Denne type karakteristikker er dessverre ikke uvanlig kost i debattforaer. BT har uansett høyere standarder og høye forventninger til vår egen moderering, og innfrir å så måte ikke her.»

Når det kommer til spørsmålet om samtidig imøtegåelse i den andre påklagede artikkelen, påpeker BT at redaksjonen var i kontakt med kommunikasjonssjefen i Bufetat før publisering. Avisen opplyser:

«Her tilkjennega vår journalist at BT jobbet med en ny sak om Sudmannske, med utgangspunkt i vårt intervju med jordmor Nygaard. På dette tidspunktet var det ikke naturlig med mer spesifikke spørsmål, og Nygard-Sture ba da heller ikke om det. Tvert imot, han henviste BT videre til Bufdir og BLD, slik det fremgår av klagers egne vedlegg. Bufdir er sitert i saken.»

Videre argumenterer BT for at jordmoren som uttaler seg i artikkelen, referer til ordningen med familiesentre generelt. Slik BT ser det, uttaler hun seg ikke først og fremst om Sudmannske. Flere av uttalelsene til jordmoren er også meningsyttringer i en løpende nyhetssak, mener avisen.

BT mener å ha dekning for at de to tingrettsdommene ga Sudmannske krass kritikk. BT skriver:

«Det påpekes flere forhold som etter dommerens skjønn ikke fungerer godt nok. Og viktigst: Det konstateres av domstolen at et foreldrepar har fått svekket omsorgsevnen sin under oppholdet på Sudmannske.»

BT avviser at det fremstår som om Sudmannske er den eneste instansen som vurderer foreldre som kan miste omsorgsretten for barna sine. Avisen skriver også:

«Det er riktig at andre også deltar i dette arbeidet, men innstillingen fra Sudmannske tillegges svært stor vekt. Det er opplysninger som bekreftes fra andre barnevernstjenester.»

Klager fastholder at Sudmannske burde vært forelagt påstanden om at mødrene ble «observert og filmet hele døgnet». «Siden den påstanden lett kan misoppfattes og lede til en misoppfatning av hvordan vi jobber, så burde vi fått anledning til å svare på det», skriver klager.

Klager argumenterer videre:

«BT skriver i tilsvaret at 'Det er altså på det rene at beboere ved Sudmannske kan observeres til alle døgnets tider'. Det er på det rene at dette er direkte feil. Alle beboere kan hele tiden trekke seg tilbake til boenhetene og lukke døren når de selv måtte ønske det. De kan gå på tur, dra til handlesenteret i nærheten osv. Når beboerne er i sine boenheter bak lukket dør, og når de forlater Sudmannske, kan de åpenbart ikke observeres.»

Klager fastholder også at de andre påstandene som Sudmannske møter, burde vært forelagt for samtidig imøtegåelse.

Slik klager ser det, blir Sudmannske rammet av påstander i artiklene om barne- og familiesentre generelt, fordi Sudmannske er det eneste eksempelet på et slikt senter i artiklene.

Videre skriver klager at de aller fleste avislesere vil oppleve jordmorens kritikk som rettet mot Sudmannske.

Deretter skriver klager følgende om de to dommene:

«Vi fastholder at den ene dommen ikke inneholder kritikk i det hele tatt, men gir en beskrivelse av praksis på Sudmannske. Det er BTs journalist som velger å fortolke dette som kritikk. (...) BT må gjerne mene at de avgrensninger Sudmannske må gjøre i vurderingene er en svakhet, men noen kritikk av institusjonen som sådan er dette ikke.

(...)

Den andre dommen inneholder kritikk, jf. sitatet BT har med i sitt svar på vår klage. Hvorvidt det er 'krass kritikk', er et tolkningsspørsmål. Vi mener uansett at det ikke er dekning for å skrive at Sudmannske får krass kritikk i to dommer.

(...)

Selv om man skulle fortolke det som krass kritikk i den ene dommen, er det påfallende at BT tydeligvis synes det er hipp som happ om avisen skrive at det er én eller to dommer.»

Bergens Tidende hadde ingen flere kommentarer.